

HISTORIA TXATALAK

Noiztik dantzatzen da aldarean?

> Tradizio handikoa da Gorpuzti jaia Oñatin. XV. mendeko izkribu eta agirietan azaltzen dira, jada, ospakizun honi buruzko aipamenak. Badakigu 1526rako bazela Oñatin Sakramentu Santua goratzeko kofradia bat, eta 1541ean agertzen da aurrenekoz prozesioaren aipamena.

Ez dakigu zehatz-mehatz noiz hasi ziren dantzariak prozesioan parte hartzen, baina 1560ko parrokiako liburuetan azaltzen dira dantzariei egiten zaizkien ordainketen berriak.

Partehartze inportantea dute dantzariek Gorpuzti jaian, eta eguneko unerik berezietakoa izaten da parrokiako aldarean Banakoa dantzatzen dutenekoa.

Baina askok ez dakitena da, aldarean dantzatzeko ohitura ez dela hain zaharra, eta kasualitatez hasi zela 1972an. Urte hartan eliza barruan egin behar izan zuten prozesioa euria ari zuelako, eta prozesioaren amaieran plazan egin ohi den erreberentziazko dantza aldarean egitea erabaki zuten Jose Maria Agirrebalzategik. Orduetik Banakoa dantza egiten da urtero Aita Gurearen aurretik.

Santxolopeztegi

> Jerardo Elortza

Izen askoren jabe izan da auzo hau historian zehar. **Balantzategi** moduan ezagutzen zen XV. mendearen azken aldera eta XVI.lean; **Santxolopeztegi** izena ematen diote hurrengo gizaldietako dokumentuek; **Santxolopeztegi** eta **Antsolopeztegi** bezala ere ikusiko zenuten azken berrogei urteotan han eta hemen; aurrekoen aldaera gisa **Txantxipilize(g)i** forma erabili izan da gaur arte Oñatiko ahozko hizkeran; eta, beharbada, **Madalena** esanda ulertzen dugu oñatiar gehienok zein den auzo hau. Azken kasu honetan bertako ermitak izendatzen du auzoa; besteetan, berriz, inguru hartako baserriek.

Hainbeste izen eduki arren, lurrez **ez da auzo zabala**. Hedaturaz Oñatiko txikienetakoa izango da, baina **oso kokapen egokia** duena. Santxolopeztegi osatu izan duten hamalau baserriak, batzuk bi bizitzakoak, Oñati-Artixa erreka inguruan daude, lur laueta edo aldaipa handi gabekoetan. Beraz, **nekazaritzarako aproposak** izan dira. Dena den, azken berrogei urteotan aldakuntza nabarmena eman da Madalena aldean, herriko beste auzoetan legez. Pare bat kenduta, etxeak ez dira desagertu, baina **industriak ordezkatu ditu laborantzako lur-sail gehientsuenetan**.

AUZORIK AUZO

Azken 40 urteotan aldakuntza nabarmena eman da Madalena aldean

Auzo honetako tokirik aipagarriena, agian, **Madalenako ermita** dugu. Historia luzea eta aberatsa du, XVI. gizaldian Frantzisko Borja jesuita santua han bizi izan zelako; eta arte, historia eta etnografia aldetiko lekuko interesgarriak gordetzen dituelako. Duela urte batzuk, ihartu eta hondatu egin zen, tamalez, ermita aurrean zegoen **arte bikaina**, baina inguruan zutik irauten dute oraingoz beste testigu historiko batzuek: besteak beste, **galtzada zaharraren zatitxo bat**, Zubillagako olarako ura biltzen zuen **presa historikoa** edota errepide ertzeko **santutxo**.

Santxolopeztegi baserri batzuk zenbait **euskal deituren sortetxeak** izan dira. Galzorian dauden bi aipatuko ditugu lehenik: **Izurategi**, garai batean Goitiko, Pardioskoa eta Antuena baserriei izena ematen ziena (abizen hori Oñatin ezkutatu da, baina Leintz aldean gelditzen dira banaka batzuk); eta **Balantzategi**, Oñatiko izen bereko baserrian jatorria duena, Arrasateko beste batekin batera (Oñatin desagertzeaz dago eta Leintzen ere oso gutxi geratzen dira). Ugariagoak ditugu eskualde hauetan madalenatarrak diren beste abizen batzuk: **Urteaga**, **Anduaga** edo **Osinaga**, esaterako. Baina hauek beste toki eta herri batzuetan ere izan dezakete euren jatorria.

ARRIZABALAGA
Aroztegia

Berezaio Ind. 10
Tel. 943 78 14 64

PAKITA
Altzariak

5ta. Marina, 6
Tel. 943 78 02 21

SUKALDE ALTZARIAK • ALTZARI RUSTIKOAK • NEURRIKIN ENPOTRATUTAKO ALTZARIAK

IRAZOLA
Okindegia

Larreate auzoa, 44
Tel.: 943 78 25 97
Mug.: 988 630 754
OÑATI

Baserriko ogia, egurrezko laboreak